

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет міжнародної торгівлі та права
Кафедра філософії, соціології та політології

СИЛАБУС (SYLLABUS)

Дисципліна «Етика бізнесу/Business ethics»

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Викладач	Радченко Світлана Григорівна
Науковий ступінь	-
Вчене звання	Доцент
Посада	Доцент кафедри філософії, соціології та політології
Адреса кафедри	м.Київ, вул. Кіото 21, каб. Д-103
E-mail	kf@knute.edu.ua
Консультації	Відповідно до графіку індивідуальних консультацій на сайті кафедри

ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

<https://knute.edu.ua/file/NjY4NQ==/bf27ad9293fa2bb6f9b2c3031d4b6e4a.pdf>

Дотримання академічної доброчесності передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилання на джерела інформації у разі використання не авторських ідей, розробок, тверджень, відомостей і т.п.;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної наукової діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Порушенням академічної доброчесності вважається:

- академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;
- самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;
- фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в наукових дослідженнях;
- фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються наукових досліджень.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (модульний контроль, іспит, залік тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньо-професійної програми;
- відрахування з Університету;
- позбавлення наданих університетом пільг;
- відмова у присудженні відповідного ступеня вищої освіти;

ПОЛІТИКА ЩОДО ВІДВІДУВАННЯ ЗАНЯТЬ

- відвідування занять є обов'язковим;
- Студент, який пропустив практичне заняття, самостійно вивчає матеріал (при виникненні питань може звертатися за консультацією згідно розкладу консультацій викладачів оприлюдненого на сайті кафедри) за наведеними джерелами, виконує завдання і здає його викладачу.
- за об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування та ін.) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із викладачем дисципліни.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва дисципліни / тип дисципліни	Етика бізнесу / вибіркова
Навчальний рік	2020-2021, 2021-2022
Факультет	Факультет міжнародної торгівлі та права
Курс	1-2
Семестр	2-4
Освітній ступінь	Бакалавр
Галузь знань	12 «Інформаційні технології»
Спеціальність	122 «Комп'ютерні науки»
Загальна характеристика	Кількість годин –180 Кількість кредитів – 6 Види занять: лекції, практичні, самостійна робота. Співвідношення аудиторних годин і годин самостійної роботи - 68/112 Мова викладання – українська Форма викладання – очна
Підсумковий контроль	Екзамен
Програмне забезпечення	Microsoft Office
Обладнання	Проектор, комп'ютерна техніка із встановленим програмним забезпеченням та доступом до мережі Інтернет.
Необхідні попередні дисципліни	Шкільний курс української мови, вітчизняної та світової історії.
Методика вивчення	Методика вивчення дисципліни полягає у набутті студентами знань теоретичного і практично-прикладного характеру під час лекцій, лабораторних занять, самостійної роботи та вивчення першоджерел і навчально-методичної літератури.
Мета і завдання	Метою вивчення дисципліни «Етика бізнесу» є надання фундаментальних теоретичних знань і набуття практичних навичок з питань етичних основ підприємництва та ключових принципів соціально-психологічних аспектів трудових відносин. Завданням вивчення дисципліни «Етика бізнесу» є надання ґрунтовних знань з теорії ділової етики, розвитку аналітичних навичок вирішення проблем на основі етичних принципів, формування установок притаманних менеджеру та різним стилям керівництва для вироблення стратегії соціального управління, оволодіння знаннями про загальні норми ділового та службового етикету та міжнародного ділового протоколу.
Місце дисципліни в освітньо-професійній програмі	
Загальні	ЗК 11 Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ТЕМАТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Етика бізнесу: сутність, специфіка предмету та навчальної дисципліни.

Бізнес як соціокультурне явище. Міф про аморальність бізнесу. Співвідношення бізнесу і моралі. Моральні основи бізнесу. Категорії моралі та етики. Моральні цінності та їх історико-культурний розвиток. Соціальна справедливість у сучасному громадянському суспільстві. Соціальний статус підприємця. Суспільні очікування, які покладає громадянське суспільство на бізнес. Розвиток ділової етики. Ділова етика як складова моральності. Емпірична (описова етика). Нормативна етика. Метаетика. Напрями спеціальної етики. Казуїстика. Застосування принципів загальної етики у спеціалізованих сферах діяльності. Професійна мораль та професійна етика. Етика бізнесу як наука та навчальна дисципліна: предмет, структура, тенденції розвитку. Концептуальні засади етики бізнесу. Проблеми макроетики та мікроетики в етиці бізнесу. Світові заходи і методи формування етичної основи трудових відносин у підприємстві. Міжнародні етичні принципи трудових відносин. Міжнародні та регіональні регулятори ділової етики (установи, основоположні документи). Розвиток етики бізнесу в Україні. Взаємовідносини етики бізнесу та іншими галузями знань. Місце етики бізнесу у навчальному процесі.

Тема 2. Моральні уявлення у світі бізнесу.

Специфіка етичних відносин у сфері бізнесу. Проблеми застосування моральних принципів у бізнес-діяльності. Співвідношення матеріальних та духовних факторів визначення мети і засобів. Моральний вибір та моральний конфлікт у бізнесі. Дилеми професійної моралі. Моральна поведінка та моральна свідомість. Рівні розвитку моральності. Структура моральної свідомості. Поняття суб'єктивної та об'єктивної моралі. Конвенційна мораль. Етичний релятивізм. Моральний абсолютизм. Моральний плюралізм. Моральний вибір особистості як її право та відповідальність. Чеснота та гріх: етика чеснот. Моральна підність. Моральні ідеали. Моральний обов'язок. Моральний егоїзм. Моральний осуд. Етичні погляди на економічну діяльність. Основні підходи етики бізнесу до вирішення моральних проблем у підприємстві. Релігійна етика. Орієнтація на абсолютні моральні цінності у християнській традиції: проблеми та обмеження. Теорія утилітаризму («суспільної користі»). Концепція І. Бентама. Деонтична етика. Концепція І. Канта. Етика справедливості. Теорія справедливості Дж. Ролза. Моделі прийняття рішень з опорою на філософію моралі. Етичне судження: констатація, думка, оцінка. Протестантська етика. Зв'язок свободи, незалежності, самостійності особистості із багатством. Цілераціональна етика в теорії М. Вебера. Ділова етика і конфуціанство. Сучасне моральне відношення до праці та комерційної діяльності. М. Фрідман: «Етика laissez-faire»-теорія примирення моральних принципів з прагненням до максимальної вигоди. Концепція суспільного маркетингу Ф. Котлера. Концепція «людських відносин» (М.П. Фоллет, Е. Мейо)

Тема 3. Інтегрування ділової етики у сучасне бізнес-середовище

Соціальна відповідальність бізнесу як складова етики бізнесу. Розвиток корпоративної соціальної відповідальності у західних та східних ділових культурах. Основні принципи КСО. Аргументи «за» та «проти» КСО. Концепція сталого розвитку та корпоративна соціальна відповідальність. Соціальна відповідальність як конкурентна перевага. Ознаки соціально-відповідальної корпорації. Сутність понять «соціальна ефективність» та «соціальне управління». Етико-економічна концепція Г. Форда. Соціальна місія компанії. Соціальна звітність. Корпоративні етичні норми та екологія. Основні причини впровадження етичного ведення підприємницької діяльності. Сутність поняття «репутаційний капітал». Способи підвищення етичного рівня організації. Кредо, етичні кодекси та програми навчання співробітників. Створення структур та установ з ділової етики. Світовий та вітчизняний досвід інституалізації етики в діяльність компаній (банківські, фінансові, торгівельні, страхові, підприємства індустрії гостинності). Благодійність як прояв етичної поведінки. Функції благодійності в суспільстві: основні цілі та принципи. Мотиви благодійності. Традиційна філантропія. Корпоративна стратегічна філантропія. «Моральний борг філантропії» великих корпорацій Основні напрями

та форми впровадження благодійної діяльності. Види благодійної допомоги. Корпоративне волонтерство. Світовий досвід благодійництва та меценатства. Відновлення традицій та сучасний стан благодійництва в Україні.

Тема 4. Бізнес-етика в структурі управління.

Корпоративне управління як спосіб етичного регулювання відносин у колективі. Поняття корпоративної етики. Кореляція персональної та корпоративної етики. Проблеми корпоративної лояльності. Корпоративна культура та етичний клімат організації. Філософія підприємства. Типологія корпоративних культур. Основні змістовні складові корпоративної культури. Формування системи моральних цінностей організації. Організаційна культура як інструмент ефективного соціального управління. Адміністрування та етичні норми бізнесу. Моральний кодекс бізнес-адміністрування. Регулювання етичних питань в управлінні організацією. Особливості етики управління на різних рівнях відповідальності. Необхідні та достатні моральні якості керівника. Особливості моральної поведінки у прийнятті управлінських рішень та контролю за їх виконанням. Моделі управління та комунікації як фактор етичних ризиків. Етичні принципи прийому, звільнення та просування по службі. Культура адміністративного діалогу. Вміння висловити подяку, винести догану. Вирішити конфліктну ситуацію. Етичне ставлення найманого працівника до своїх функціональних обов'язків. Концепція, програма та практика integrity (чесності та сумлінності). Розуміння та прихильність співробітників до основоположних цінностей компанії. Конфлікт переконань та його прояви. Дотримання етичних норм у взаємовідносинах: вертикальний та горизонтальний рівні. Конфлікт норм та його вирішення. Толерантність як механізм конфліктного пом'якшення. Довіра у відносинах. Етичний бік конфлікту інтересів. Моніторинг та експертна оцінка рівня етичної культури організації та рівня етичних ризиків.

Тема 5. Етичні основи відносин у бізнесі.

Система ділових відносин у бізнесі. Поняття стейкхолдерів. Моделі compliance у практиці діяльності компанії. Compliance як програма компанії та принцип відповідності стандартам, законам та нормам. Етичні принципи відносин з діловими партнерами. Дотримання домовленостей, взаємна довіра, висока якість роботи. Маркери доброчесності в системі «B2B». Етика відносин між корпораціями. Етичні принципи у взаєминах з постачальниками і субпідрядниками. Система бізнес-партнерства: взаємна повага та довго строковість. Можливість реалізації принципів lean management. Принципи галузевої етики. Відповідальність перед інвесторами. Моральні норми та економічна конкуренція. Етичні та неетичні моделі поведінки. Ознаки недобросовісної та методи добросовісної конкуренції. Форми етичного регулювання конкурентної боротьби. Збір інформації про конкурента: моральний аспект. Базові уявлення про клієнта (споживача) як основа бізнес-етики компанії. Етичні стандарти, норми та правила обслуговування клієнтів. Принципи відкритості, чесності та відповідальності у взаєминах із споживачами. Реалізація постулату: «Турбуйся про клієнта, а ринок потурбується про тебе». Реклама та «суспільний договір». Комплекс принципів етичної коректності реклами. Відповідальне (етичне) споживання. Держава та бізнес: система партнерства. Обопільний вплив бізнесу та держави щодо формування етичного середовища. Форми етичної регуляції відносин підприємців з представниками державних органів управління та контролю. Корупція як моральна проблема. Причини, форми, види та наслідки корупційних дій. Етична оцінка корупції. Заходи підвищення моральної свідомості та відповідальності бізнесменів та держслужбовців як метод подолання корупції.

Тема 6. Діловий етикет як засіб організації професійної поведінки.

Етикет як феномен культури та основа соціальної поведінки. Основні історичні етапи розвитку етикету. Види етикету. Основні принципи сучасного етикету. Загальнолюдські моральні цінності – основа культури поведінки. Залежність критеріїв поведінки від середовища та способу життя. Поняття ділового етикету. Тенденції розвитку ділового етикету. Принципи і функції сучасного ділового етикету. Основні норми та правила: вітання, звертання, знайомства, організації та підтримки ділових контактів, грошових зобов'язань, подарунків, обміну візитівками. Корпоративні правила поведінки. Діловий протокол як засіб створення продуктивної атмосфери співробітництва під час організації і проведення ділових заходів.

Особливості службового етикету. Співвідношення адміністративної етики та етикету. Етикет службових відносин. Поняття субординації. Негативні наслідки в ділових стосунках у разі порушення основних принципів, норм і правил ділового етикету і протоколу.

Тема 7. Стиль і манери ділової людини.

Стиль і манери – основа етикету ділової людини, її привабливого іміджу. Роль і значення іміджу в діловому середовищі. Основні правила формування позитивного іміджу. Внутрішні пріоритети: тактовність, делікатність, порядність, скромність, толерантність. Елементи зовнішньої привабливості. Одяг, аксесуари. Різниця між повсякденним, святковим та одягом для протокольних заходів. Дрес-код та умови його впровадження. Особливості зовнішнього вигляду представників різних сфер діяльності: фінансової, банківської, торговельної, індустрії гостинності тощо. Залежність зовнішнього вигляду від віку, статі, посади, соціальної ролі. Етичні норми та правила поведінки у взаємовідносинах ділової людини з партнерами та колегами у неформальній обстановці. Поняття світського етикету. Правила ввічливості у громадських місцях. Правила прийому гостей у родині. Поведінка за столом. Правила ведення бесід і проголошення тостів. Правила користування столовими приборами, вживання деяких справ та алкогольних напоїв. Етикетні обов'язки чоловіків і привілеї жінок. Правила пристойності та чемності. Усвідомлення необхідності дотримання соціальних стандартів поведінки як показчик високої культури особистості.

Тема 8. Етичні стандарти організації та проведення ділових комунікативних заходів.

Культура ділового спілкування – важлива умова професіоналізму управління. Психологічні особливості, моральні норми та принципи ділової комунікації. Сучасні стандарти індивідуальної поведінки та проблеми довіри в процесі ділового спілкування. Практика ділової взаємодії: жести, міміка, позиції. Роль менеджера в культурі проведення ділових контактів. Комунікативні заходи як основа ділового співробітництва. Культура організації і проведення ділової бесіди. Етикет зустрічей і нарад як форма координації ділової взаємодії. Культура публічного виступу. Володіння технікою бізнес-презентації. Поведінка під час прес-конференції. Особливості етикету ділової телефонної розмови. Ділові переговори: моральні норми та етичні стандарти. Реалізація змістовного, організаційного, тактичного аспектів переговорного процесу. Основні методи та доцільна поведінка учасників переговорів. Етикет гостинності під час організації і проведення святкових заходів у діловому житті. Види ділових прийомів. Вміння обирати прийом в залежності від приводу та мети. Особливості організації та правила поведінки на прийомі.

Тема 9. Етика та етикет у міжнародних ділових стосунках.

Роль та місце ділової культури у міжнародному бізнесі. Етичні проблеми глобалізації та їх вплив на встановлення та підтримку ділових відносин. Соціокультурна диференціація та врахування культурних відмінностей. Поняття «культурного шоку». Формування у менеджера здатності долати уявлення, що склалися і трансформувати стереотипи. Установка та творче переосмислення норм і образу дій у відповідність до іншої ментальності, іншого способу життя. Міжнародний діловий етикет та протокол. Урахування етикетних стандартів при проведенні міжнародних ділових зустрічей, бесід, переговорів. Складання програми офіційного і робочого візитів. Порядок зустрічі і проведів делегації. Протокольні заходи в країні перебування. Особливості поведінки. Казуси та афронти у спілкуванні з іноземними партнерами. Характерні форми співробітництва з представниками різних ділових культур. Особливі риси північноамериканської ділової культури. Національні відмінності та своєрідність європейської ділової культури. Урахування тонкощів менталітету в ділових стосунках з представниками мусульманських країн та представниками Далекого Сходу. Традиційні ділові партнери України: уроки досвіду та взаємодії.

Тема 10 Етика бізнесу в умовах глобальних викликів.

Зміна пріоритетів в умовах світової пандемії. Соціальний імідж бізнесу: нові орієнтири в умовах глобальної пандемії. Соціальна відповідальність бізнесу в умовах карантину Covid19. Соціальна сфера. Економічна сфера. Екологічна сфера. Етичні дилеми та Новий Гуманізм. Дискусії науковців, бізнесменів, державних та громадських діячів щодо подальшого розвитку суспільства

і бізнесу. Аналіз ситуації та шляхи подолання корона кризи в економіці. Етика пандемії: відмова від рукостискань, карантинний шеймінг та інші прикмети епохи корона вірусу. Інтернет рух Ф. Райфшнайдера #StayTheFuckHome. Етика поведінки в інформаційному просторі. Корпоративна етика: «віддалена робота» та звичні паттерни взаємодії в умовах карантину. Етика маркетингу та продажу в умовах пандемії. Етика комунікації із стейкхолдерами. ТОП-10 правил бізнес-етики в умовах світової пандемії.

Перелік навчальних робіт студентів та оцінки їх у балах з дисципліни «Етика бізнесу»

Види робіт	К-сть балів
Практичне заняття №1. Тема: «Етика бізнесу: сутність, специфіка предмету та навчальної дисципліни».	2
Практичне заняття №2. Тема: «Специфіка етичних відносин у сфері бізнесу».	2
Практичне заняття №3. Тема: «Основні підходи етики бізнесу до вирішення моральних проблем».	2
Практичне заняття №4. Тема: «Соціальна відповідальність як складова етики бізнесу».	2
Практичне заняття/ вебінар №5. Тема: «Благодійність як прояв етичної поведінки».	2
Практичне заняття №6. Тема: «Корпоративне управління як спосіб етичного регулювання відносин в колективі».	2
Практичне заняття №7. Тема: «Особливості етики управління на різних рівнях відповідальності».	2
Практичне заняття №8. Тема: «Система ділових відносин у бізнесі».	2
Практичне заняття №9. Тема: «Етика взаємовідносин з клієнтами та державою»	2
Практичне заняття №10. Тема: «Етика та етикет, основи ділового етикету».	4
Практичне заняття №11. Тема: «Особливості службового етикету».	4
Практичне заняття/вебінар №12. Тема: «Стиль і манери ділової людини».	4
Практичне заняття №13. Тема: «Основи ділової комунікації»	4
Практичне заняття №14. Тема: «Ділові переговори: етичні норми і стандарти».	4
Практичне заняття №15. Тема: «Етичні проблеми глобалізації у ділових відносинах».	4
Практичне заняття №16. Тема: «Характерні форми співробітництва з представниками різних ділових культур».	4
Практичне заняття №17. Тема: «Етика бізнесу в умовах глобальних викликів».	4
Модульний контроль	20
Виконання індивідуального завдання (СР)	30
Разом: Аудиторна робота	70

Самостійна робота (СР)	30
Всього:	100

КОНТРОЛЬ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

При вивченні дисципліни використовуються наступні форми контролю знань студентів: поточний; модульний; підсумковий.

Поточний контроль передбачає перевірку теоретичних питань, самостійної роботи, практичних робіт та усне опитування по кожній практичній роботі. По даному виду контролю оцінювання знань здійснюється у відповідності до бального розподілу наведеного в попередній таблиці.

Модульний контроль передбачає виконання модульної контрольної роботи. Всі завдання оцінюються в 20 балів. Перше завдання (теоретичне) – 4 бали, друге завдання (практичне) – 8 балів, третє завдання (практичне) – 8 балів.

Формою підсумкового контролю є екзамен. Екзаменаційна оцінка (100 балів) є результатом виконання двох теоретичних питань (2 x 20 балів = 40 балів) та практичного завдання (60 балів).

Результуюча оцінка з дисципліни визначається як середня від балів набраних протягом семестру та отриманих на іспиті.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основний

1. Радченко С.Г. Етика бізнесу. Навч. посіб. / С.Г. Радченко. – 2-е вид., переробл. і допов. – Київ: КНТЕУ. 2014. – 396 с.
2. Алексіна Т.А. Ділова етика: навч. посіб./Т.А. Алексіна. - [Ел. Рес.] – режим дост.: https://stud.com.ua.>dilova_etika.
3. Берсуцький А.Я. Етика і культура бізнесу та психологія ділових відносин: навч.посіб./ А.Я. Берсуцький, С.М. Жуков. – Донецьк: Дон УЕП, 2014. – 372 с.
4. Грищенко Т.Б. Етика ділового спілкування: навч.посіб./Т.Б. Грищенко, С.П. Грищенко, Т.Д. Іщенко та ін. – К.: ЦУА, 2019. – 344с.
5. Лихолат С.М. Етика бізнесу: навч. посіб. / С.М. Лихолат, І.Б. Гапій. – Київ: Знання, 2013.– 367 с.